

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, старшого викладача кафедри хорового диригування та теорії і методики музичної освіти факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Гусаченко Оксани Петрівни

на дисертацію Цюй Ге «Формування мотивації до навчально-виконавської діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах синергетичного підходу», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта\Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво)

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена практичною освітньою діяльністю вищих музично-педагогічних ЗВО, реалізацією задекларованого у Законі «Про вищу освіту» комплексу концептуальних положень щодо підвищення рівня фахової підготовки майбутніх викладачів у контексті формування їх професійної компетентності, мотивації до навчально-виконавської діяльності. Адже інструментальне виконавство задіяне майже у всіх різновидах музично-педагогічної діяльності майбутнього педагога-музиканта. Просвітницька діяльність майбутнього викладача мистецьких дисциплін є неможливою без інструментального виконавства. Жоден урок музичного мистецтва також потребує його систематичного залучення.

Таким чином, актуальність теми дослідження Цюй Ге визначається нагальними потребами педагогічної діяльності майбутнього вчителя мистецьких дисциплін, вчителя музичного мистецтва в забезпеченні високої якості його інструментально-виконавської підготовки.

Зроблений дисертанткою детальний аналіз дав змогу з'ясувати, що існуючий на сьогоднішній день педагогічний інструментарій для формування вмотивованості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів щодо цілеспрямованого набуття знань і умінь у галузі музичного виконавства є недостатньо розробленим, неструктурованим і некласифікованим у відповідності до стадіального характеру мотиваційного процесу, незважаючи на те, що для професійного провадження уроків музичного мистецтва студенти, після закінчення музично-педагогічного ЗВО, зобов'язані володіти сформованими вміннями фахового інструментального (фортепіанного) виконавства.

Актуальність методики, яка розв'яже суперечності між зростаючими вимогами закладів середньої освіти до удосконалення фахової діяльності вчителя музичного мистецтва у галузі організації колективного музикування школярів, провадження музично-виконавської просвітницької діяльності, організації загальношкільних музичних святкових заходів і відсутністю стратегічного методичного напрямку щодо активізації мотиваційних процесів у майбутніх учителів музичного мистецтва, спрямованих на фундаментальне й планомірне оволодіння знаннями й вміннями фахового музичного виконавства – не викликає сумніву.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз дисертаційного дослідження Цюй Ге дав змогу з'ясувати наступне: у роботі обґрунтовано актуальність теми, чітко визначено і розкрито категоріально-понятійний апарат, відповідно до мети визначено завдання дослідження. Проаналізовано значну кількість першоджерел, що свідчить про вагомість теоретичної складової даного дослідження, яке є логічно систематизованим і розглядається згідно обраної тематики. Дисертантка розглядає мотивацію студентів факультетів мистецтв до навчально-виконавської діяльності як стійку, але

відкрити й динамічну систему пов'язаних між собою мотиваційних утворень, серед яких інтереси, потреби, мотиви тощо. Автор обґрунтовує, що головним об'єднуючим чинником для цієї системи є вектор особистісної цілеспрямованості, який спрямовує майбутнього вчителя музичного мистецтва на ефективне провадження навчальної діяльності у галузі музичного виконавства.

Дисертаційна робота логічно структурована за викладенням змісту, підтверджується цитатами з авторитетних джерел, які відображають сучасну точку зору на досліджену проблему. Тема дослідження розкрита, завдання виконано, обґрунтовано висновки, які мають практичне значення для вдосконалення процесу інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Доведена доцільність використаних теоретичних та емпіричних методів дослідження, результати яких довели ефективність запропонованої методики.

Автор чітко окреслює позиції щодо наукової новизни дисертації, а саме: уперше розроблено методику формування мотивації до навчально-виконавської діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах синергетичного підходу; теоретично обґрунтовано педагогічні умови ефективного формування досліджуваного феномена; визначено критерії, показники та рівні сформованості мотивації студентів до навчально-виконавської діяльності на засадах синергетичного підходу; конкретизовано зміст поняття «мотивація майбутніх учителів музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності»; розроблено компонентну структуру досліджуваного феномена; удосконалено й збагачено методичне забезпечення фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; подальшого розвитку отримали продуктивні концептуальні засади синергетичного підходу до інструментально-виконавської діяльності майбутніх фахівців.

Зміст та завершеність дисертаційного дослідження. Дисертанткою було вивчено достатню кількість наукових джерел з теми дослідження, у межах якого вона теоретично узагальнила феномен формування мотивації до навчально-виконавської діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах синергетичного підходу. Проведений аналіз методології даного підходу, його основних позицій та принципів дозволив автору визначити основні засади цього підходу у контексті формування в майбутніх учителів музичного мистецтва мотивації до навчально-виконавської діяльності, серед яких: стратегізація процесу формування в майбутніх учителів музичного мистецтва мотивації до навчально-виконавської діяльності як втілення уявлень про стратегічні вектори розвитку мотиваційної сфери в рівноважливих варіантах педагогічних стимуляцій; варіантне моделювання й конструювання імовірних шляхів самоорганізації мотивації студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до навчально-виконавської діяльності на основі аналітичного опрацювання й визначення основних причин, факторів та можливостей означеної самоорганізації, а також встановлення і конкретизація основних закономірностей цього процесу; номенклатурізація і моделювання тактичного використання «м'яких впливів» на формування в майбутніх учителів музичного мистецтва мотивації до навчально-виконавської діяльності як чинників педагогічної стимуляції мотиваційних утворень.

Дисертантка згрупувала мотиваційні утворення у змістові блоки, кожному з яких відповідає певна сукупність функцій. Системно-структурний аналіз змісту мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності на засадах синергетичного підходу дозволив визначити досліджуваний феномен в якості відкритої динамічної системи потребово-спонукального, фільтраційно-сміслового та діяльнісно-цільового змістових блоків,

сформованість якої регулюється дією спонукально-директивної та організуючої функцій (потребово-спонукальний блок), смислоутворюючої, стимулюючої та поведінково-контролюючої функцій (фільтраційно-смиловий блок), регулятивно-спрямовуючої та пояснювально-структуруючої функцій (діяльнісно-цільовий блок).

Для кожного з окреслених змістових блоків було визначено критерії та показники сформованості. В якості педагогічних орієнтирів формування мотивації студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до навчально-виконавської діяльності було розроблено відповідні педагогічні умови, актуалізація яких уможливила запровадження у процес інструментальної (фортепіанної) підготовки визначених і наведених вище методичних засад синергетичного підходу. До педагогічних умов належать: організація в межах інструментальної (фортепіанної) підготовки навчального середовища, що акумулює сукупність педагогічних та ситуаційних впливів та стимулів для перманентного підтримання особистісної спрямованості майбутніх учителів музичного мистецтва на провадження навчально-виконавської діяльності; педагогічне забезпечення практичного музично-виконавського контексту для рефлексивного осмислення майбутніми вчителями музичного мистецтва власних пізнавальних, художньо-естетичних потреб, інтересів та установок щодо провадження навчально-виконавської діяльності (на основі синергетичного і контекстного підходів); педагогічне забезпечення інтеграції поліваріантного педагогічного інструментарію під час усіх стадій формування досліджуваного феномена. Важливим здобутком дисертаційної роботи є запропонована методична модель формування мотивації до навчально-виконавської діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах синергетичного підходу, яка була розроблена на базі змістової структури, визначених функцій, критеріїв, показників, методичних засад, принципів, педагогічних умов та

послідовності етапів, яку, у відповідності до етапів, було упроваджено у процес інструментальної (фортепіанної) підготовки.

Стадіальність мотиваційного процесу була відображена дисертанткою в послідовності планувально-проективного, сензитивно-розвивального і результативно-продуктивного етапів формування досліджуваного феномена.

Цюй Ге зосереджує увагу на розробленому педагогічному інструментарії для кожного з етапів у відповідності до визначених методичних засад та розроблених педагогічних умов. Основу цього інструментарію склав комплекс методів, засобів і прийомів, що інтегрує обидві підгрупи методів мотивації мистецького навчання (методи розвитку інтересу до навчально-виконавської діяльності і методи стимулювання обов'язку і відповідальності) із теоретичними, вербальними, образно-демонстраційними, евристичними, бінарними, інтерактивними та іншими методами.

Значущість дослідження для науки і практики та шляхи його використання. Практична значущість дослідження Цюй Ге визначається можливістю використання цих матеріалів та висновків для оновлення змісту навчальних курсів з інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, уточнення планів і програм у циклі дисциплін фахової підготовки студентів педагогічних університетів, для збагачення методичної складової виконавської практики майбутніх фахівців та реалізації синергетичної спрямованості освітнього процесу. Запропоновані критерії, показники та рівневі характеристики будуть доцільними для оцінювання інструментально-виконавської підготовленості майбутніх учителів у закладах вищої освіти.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях. Основні теоретичні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження Цюй Ге висвітлено в 5 одноосібних науково-методичних

публікаціях дисертантки та 1 у співавторстві, серед яких 4 відображають основні положення дисертації (з них 3 - у наукових фахових виданнях України з педагогіки, одна - у зарубіжному науковому виданні), дві статті мають апробаційний характер.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим нормам.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження Цюй Ге «Формування мотивації до навчально-виконавської діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах синергетичного підходу» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 і може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 014 Середня освіта (музичне мистецтво).

Рецензент:

кандидат пед. наук, старший викладач

кафедри хорового диригування та

теорії і методики музичної освіти

факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

Українського державного університету

Імені Михайла Драгоманова



О.П. Гусаченко
Зав. канцелярією Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова
Підпис
«11» / 10 2023 р.